

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

ПОЧЕСНІ ЧЛЕНИ
ХАРКІВСЬКОГО
УНІВЕРСИТЕТУ

БІОГРАФІЧНИЙ ДОВІДНИК

Харків — 2015

УДК 378.4.2.(477.54)(092)
ББК 74.58(4УКР-4ХАР)Д
П 65

Редколегія: В. С. Бакіров (головний редактор), І. О. Гірка, І. І. Залюбовський, В. І. Кадеєв, І. К. Журавльова (відпов. секретар), В. В. Александров, С. І. Посохов (заст. гол. редактора), Ю. В. Холін.

Автори: Б. П. Зайцев, В. І. Кадеєв, С. М. Куделко, О. С. Марченко, Б. К. Мигаль, С. І. Посохов.

Бібліографи: В. Д. Прокопова, С. Б. Глибицька, О. С. Журавльова, С. Р. Марченко, Ю. Ю. Полякова, О. А. Яковенко.

*Затверджено до друку рішенням Вченої ради
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна
(протокол № 14 від 26.12.2014 р.)*

П 65 **Почесні** члени Харківського університету. Біографічний довідник / кол. авт. ; гол. ред. В. С. Бакіров, відпов. секретар І. К. Журавльова ; заст. гол. ред. С. І. Посохов ; ред. І. О. Гірка, І. І. Залюбовський, В. І. Кадеєв, В. В. Александров, Ю. В. Холін. — Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. — 356 с.

ISBN 978-966-285-168-7

Біографічний довідник «Почесні члени Харківського університету» містить біографії Почесних членів та Почесних докторів Харківського університету за весь період його існування (1804—2014), а також короткі бібліографічні відомості про літературу, де йдеться про їх життя та діяльність.

Довідник розрахований на істориків, краєзнавців, викладачів вузів, учителів, а також усіх, хто цікавиться історією вищої освіти України та Харківського університету.

УДК 378.4.2.(477.54)(092)
ББК 74.58(4УКР-4ХАР)Д

ISBN 978-966-285-168-7

© Харківський національний університет
імені В. Н. Каразіна, 2015
© Кол. авт., 2015
© Дончик І. М., макет обкладинки, 2015

Зміст

Передмова	3	Бойко Валерій Володимирович	38
Від укладачів	4	Бонвеч Бернд	39
Аделунг Федір Павлович	7	Боткін Сергій Петрович	40
Ажажа Володимир Михайлович	8	Боуелл Едвард	41
Альбрехт Фрідріх-Вільгельм	10	Брандт Федір Федорович	42
Альфонський Аркадій Олексійович	10	Брозін Василь Іванович	43
Андрущенко Віктор Петрович	11	Бунге Микола Християнович	44
Анненков Микола Іванович	13	Буняковський Віктор Якович	45
Аносов Павло Петрович	14	Буслаєв Федір Іванович	46
Антонович		Бутурлін Дмитро Петрович	47
Володимир Боніфатійович	16	Буш Іван Федорович	48
Арендт Микола Федорович	17	Буяльський Ілля Васильович	49
Арсеньєв Костянтин Костянтинович	18	Валлерстайн Морис Іммануїл	50
Балуг'янський Михайло Андрійович	19	Ванцетті Тит Лаврентійович	51
Бальцеревич Лешек	20	Ваппеус Йоган Едуард	52
Барятинський Олександр Іванович	22	Венгеров Семен Опанасович	53
Бар'яхтар Віктор Григорович	23	Веселовський	
Баузе Федір Григорович	24	Олександр Миколайович	54
Бахтін Іван Іванович	25	Віельгорський Михайло Юрійович	55
Безбородько Ілля Андрійович	26	Вілліє Яків (Джеймс) Васильович	56
Бекетов Микола Миколайович	27	Вірхов Рудольф	57
Белен де Баллю Яків Якович	29	Владимирський-Буданов	
Бенкендорф		Михайло Флегонтович	58
Олександр Христофорович	30	Вогюе Ежен Мельхіор	59
Бер Карл Максимович	31	Волконський Петро Михайлович	60
Бередников Яків Іванович	32	Воронін Михайло Степанович	61
Бехтерев Володимир Михайлович	32	Воронцов Василь Павлович	62
Бецький Іван Єгорович	34	Воронцов Михайло Семенович	63
Біберштейн Федір Кіндратович	35	Востоков	
Блудов Дмитро Миколайович	36	Олександр Христофорович	64
Богович Мірко	37	Гайдушек Данієл Карлтон	65

Ганка Вацлав	66	Єнохін Іван Васильович	111
Геєць Валерій Михайлович	67	Єременко Віктор Валентинович	112
Гейм Іван Андрійович	69	Єфименко Олександра Яківна	113
Гейне Хрiстiан-Готліб	70	Жуковський Микола Єгорович	114
Геккель Ернст	71	Завадовський Петро Васильович	115
Гельмгольц		Загородній Анатолій Глібович	116
Герман Людвіг Фердiнанд	72	Загорський Петро Андрійович	117
Гельмерсен Григорій Петрович	73	Заславська Тетяна Іванівна	118
Гете Йоганн Вольфганг	74	Зінченко Володимир Петрович	120
Гільберт Людвіг Вільгельм	76	Златарський Василь Миколайович	121
Гізе Федір (Фердiнанд) Іванович	76	Іконников Володимир Степанович	123
Гладстон Уільям Юарт	77	Іноземцев Федір Іванович	124
Глінка Володимир Андрійович	78	Інокентій (Борисов Іван Олексійович) ..	125
Гнатченко Сергій Леонідович	79	Інокентій (Олександров	
Голіцин Олександр Миколайович	81	Ілля Федорович)	126
Голубинський Євген Євстигнійович	82	Канкрін Єгор Францевич	127
Гольджі Камілло	83	Караджич Вук Стефанович	128
Гордєєнко Єгор Степанович	84	Каразін Василь Назарович	129
Гранат Ян Едвард	85	Карамзін Микола Михайлович	130
Грибовський Михайло Кирилович	86	Каховський Михайло Іванович	131
Грот Джордж	87	Квітка Андрій Федорович	132
Грушевський Михайло Сергійович	88	Кеппен Петро Іванович	133
Гулак-Артемівський Петро Петрович ..	89	Кетле Ламбер Адольф Жак	134
Гумбольдт Вільгельм	90	Кобден Річард	135
Гумбольдт Олександр	91	Ковалевський Єгор Петрович	136
Гут Іван Іванович	93	Ковалевський Йосип Михайлович	137
Гушикем Йошитака	94	Ковалевський Максим Максимович	138
Давидов Іван Іванович	95	Ковалевський	
Данилевський Василь Якович	96	Олександр Онуфрійович	140
Датченко Анатолій Анатолійович	97	Когут Зенон-Євген	141
Дегай Павло Іванович	98	Козодавлев Йосип Петрович	142
Демидов Анатолій Миколайович	99	Кокошкін Сергій Олександрович	143
Державін Гаврила Романович	100	Коллер Герхард	144
Дмитрієв Іван Іванович	101	Кольб Георг Фрідріх	145
Добровський Йосеф	102	Кольбе Адольф Вільгельм Герман	145
Донець-Захаржевський		Кольмейро Мануель	146
Дмитро Андрійович	103	Коні Анатолій Федорович	147
Дубовицький Петро Олександрович	104	Корф Модест Андрійович	148
Дьомін Олег Олексійович	105	Корш Федір Євгенович	149
Епштейн Аркадій Ісакович	106	Косевич Арнольд Маркович	150
Ербен Карел Яромир	107	Коссович Каетан Андрійович	151
Євгеній (Болховітінов		Кочетов Володимир Акимович	152
Євфимій Олексійович)	108	Кочубей Віктор Павлович	153
Євтух Володимир Борисович	109	Кочубей Семен Михайлович	154

Кремень Василь Григорович	154	Михальченко Микола Іванович	193
Кукулевич-Сакцинський Іван	156	Міклошич Франц (Франтішек)	194
Куніцин Олексій Васильович	157	Мілютін Дмитро Олексійович	195
Купфер Адольф Якович	158	Мічерліх (Мітчерліх) Ейльгард	196
Кучма Леонід Данилович	159	Мордвинов Микола Семенович	197
Кушелев-Безбородько		Моро де Жоннес Олександр	198
Олександр Григорович	160	Москардіні Альфредо Освальдо	199
Кушнар'ов Євген Петрович	161	Муравйов (Муравйов-Віленський)	
Лабуле Едуард Рене Лефевр	162	Михайло Миколайович	200
Лавровський Микола Олексійович	163	Мурчисон Родерік Імпі	201
Ламанський Володимир Іванович	164	Мухін Єфрем Йосипович	202
Лапшин Василь Іванович	165	Наранович Петро Андрійович	203
Леваківський Іван Федорович	166	Нартов Андрій Андрійович	204
Левшин Дмитро Сергійович	167	Наумовець Антон Григорович	205
Левшин Олексій Іраклійович	168	Нгуен Хоа Шон	206
Ленц Емілій Христианович	169	Неволін Костянтин Олексійович	207
Литвиненко Леонід Миколайович	170	Неклюдов Іван Матвійович	208
Літке Федір Петрович	171	Нікітін Олексій Петрович	209
Лобанов-Ростовський		Никодим (Руснак	
Дмитро Іванович	172	Микола Степанович)	210
Лонгінов Микола Михайлович	173	Новосільцев Микола Миколайович	212
Льюїс Джордж Генрі	174	Норов Авраам Сергійович	213
Людвіг Карл Фрідріх Вільгельм	175	Нотердам Жан-Марі	214
Ляпунов Олександр Михайлович	176	Овер Олександр Іванович	215
Макарій (Булгаков		Озерецьківський Микола Якович	216
Михайло Петрович)	177	Остроградський	
Маколей Томас Бебінгтон	179	Михайло Васильович	217
Мандт Мартин Мартинович	180	Павловський Андрій Федорович	218
Марковников		Пал Тамаш	219
Володимир Васильович	181	Палацький Франтішек	220
Маркус Михайло Антонович	182	Паліцин Олександр Олександрович	221
Мартинов Іван Іванович	183	Паллас Петро-Симон	222
Марченко		Пассі Іпполіт Філібер	224
Володимир Олександрович	184	Патон Борис Євгенович	225
Мацєвський Вацлав Олександр	185	Пахман Семен Вікентійович	227
Мейнерс Кристоф	186	Пелетмінський	
Мейнерт Теодор	187	Сергій Володимирович	228
Мелетій (Леонтович		Пелікан Венцеслав Венцеславович	229
Михайло Іванович)	187	Пелікан Євген Венцеславович	230
Менгер Антон	188	Пилипчук Михайло Дмитрович	231
Менгер Карл	189	Пирогов Микола Іванович	232
Меңделєєв Дмитро Іванович	190	Плетньов Петро Олександрович	233
Мечников Ілля Ілліч	191	Погорєлов Олексій Васильович	234
Мещерський Володимир Петрович	192	Помяловський Іван Васильович	235

Попович Мирослав Володимирович	236	Струве Василь Якович	277
Потебня Олександр Опанасович	238	Сухомлинов Михайло Іванович	278
Потоцький Іван (Ян) Йосипович	239	Таганцев Микола Степанович	279
Потоцький Северин Йосипович	240	Татарінов Степан Петрович	281
Пратт Фредерік Томас	241	Тебеньков Михайло Дмитрович	282
Преждо Олег Вікторович	241	Терещенко	
Протопопов Матвій Миколайович	242	Олександр Васильович (Власович)	283
Пуркіньє (Пуркіне) Ян Євангеліста	243	Терещенко Олексій Іванович	284
Пьоррі (Піоррі) П'єр Адольф	244	Тітов Володимир Павлович	285
Райхардт Крістіан	245	Толок Володимир Тарасович	286
Рейц Олександр Федорович	246	Толочко Петро Петрович	287
Ріхтер Вільгельм Михайлович	246	Толстой Лев Миколайович	288
Рішельє Еммануїл Йосипович Дюк де....	247	Торбеке Ян Рудольф	289
Ріштер Ахім	248	Третяк-Шилдс Ніна Михайлівна	290
Романов Костянтин Миколайович	249	Тронько Петро Тимофійович	291
Романов Микола Миколайович	250	Трубецької Петро Іванович	293
Романов Микола Олександрович	251	Турчанінов Микола Степанович	294
Романович-Славатинський		Тюрк Данило.....	295
Олександр Васильович	252	Уваров Сергій Семенович	296
Рославський-Петровський		Уварова Прасковія Сергіївна	297
Олександр Петрович	253	Ушаков Дмитро Андрійович	298
Рум'янцев Микола Петрович	254	Фамінцин Андрій Сергійович	299
Садовничий Віктор Антонович	255	Фегер Олександр	300
Сайм Джеймс	257	Феофілактів Костянтин Матвійович	301
Салтиков-Щедрін		Феррі Енріко	302
Михайло Євграфович	258	Філарет (Гумілевський	
Семенов-Тян-Шанський		Дмитро Григорович)	303
Петро Петрович	259	Філімор Роберт-Джозеф	304
Семиноженко Володимир Петрович	260	Фішер Григорій Іванович	305
Сергеевич Василь Іванович	262	Фішер Федір Богданович	306
Симонов Іван Михайлович	263	Фойгт Карл Карлович	307
Смарагд (Крижанівський		Франк Іван Петрович	308
Олександр Петрович)	264	Франко Іван Якович	309
Смирнов (Лініцький) Яків Іванович	265	Фусс Микола Іванович	311
Смолій Валерій Андрійович	267	Халанський Михайло Георгійович	312
Соколов Іван Дмитрович	268	Хвостов Дмитро Іванович	313
Спаський Іван Тимофійович	269	Хруслов Євген Якович	314
Сперанський Михайло Михайлович	270	Цах Франц Ксавер	315
Стасюлевич Михайло Матвійович	271	Цертелєв (Церетелі)	
Стеклов Володимир Андрійович	272	Микола Андрійович	316
Степанов Костянтин Миколайович	273	Чевкін Костянтин Володимирович	317
Стоянов Андрій Миколайович	274	Чернай Олександр Вікентійович	318
Страхов Петро Іванович	275	Черняєв Василь Матвійович	319
Строганов Олександр Григорович	276	Чичагов Павло Васильович	320

Чупров Олександр Іванович	321	Шребер Йоганн-Хрiстiан	333
Шалоя Антонiо	322	Шторх Андрiй Карлович	334
Шафарик Павло-Йосиф	323	Шульга Микола Федорович	335
Шварц Іван (Іоганн) Іванович	324	Щелков Іван Петрович	336
Шевельов Юрiй Володимирович	324	Юхновський Іван	337
Шерер Олександр Іванович	326	Ягич Ігнатiй Вікентiйович	339
Ширинський-Шихматов		Ядов Володимир Олександрович	340
Платон Олександрович	327	Якоб Людвiг Кiндратович	342
Шифрiн Якiв Соломонович	328	Якобi Борис Семенович	343
Шишков Олександр Семенович	329	Яковенко Володимир Мефодiйович	344
Шишманов Іван	330	Янсон Ігор Кiндратович	346
Шльоцер Август-Людвiг	331	Яцкiв Ярослав Степанович	347
Шмеллер Іоган-Андрiй	332	Список скорочень	349
Шпренгель Курт	333		